

رضا کاوسی

کارشناس آموزش فنی و حرفه‌ای اداره آموزش و پرورش بروجرد

# کار آفرینی،

## فرصتی برای حل

## آسیب‌های اجتماعی

### مقدمه

یافتن راه‌حلی نوین برای مبارزه با بی‌کاری و کنترل آسیب‌های اجتماعی در رشد و توسعه جامعه تأثیر شایانی دارد. موضوع اشتغال تنها یک بحث اقتصادی یا مربوط به یک کشور خاص نیست. به‌طور کلی، تمامی جوامع با معضل بی‌کاری به‌نوعی دست به‌گریبان هستند و ابعاد این معضل، بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و حتی سیاسی را نیز متأثر ساخته است.

بحث اشتغال و پیدا کردن شغل مناسب برای جوانان، یکی از چالش‌های اصلی هر حکومت در جهان امروز محسوب می‌شود. همچنین، ایجاد اشتغال به‌عنوان یکی از مهم‌ترین راهکارهای پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی ناشی از بی‌کاری و سایر آسیب‌ها، همواره مورد تأکید صاحب‌نظران اجتماعی و اقتصادی قرار داشته است. از این‌رو،

کارآفرینی و کارآفرین دیگر مورد توجه اقتصاددانان نبود، زیرا اصول اقتصادی کلاسیک فقط به دنبال بهینه ساختن منابع موجود برای دستیابی به تعادل و توازن بودند. تمرکز بر بهینه‌سازی منابع موجود در بطن نیروهای خارجی به نقطه ثقل اصول اقتصادی رایج تبدیل شده بود.

### کارآفرینی عامل افزایش بهره‌وری

مطالعات مختلف نشان داده‌اند که یکی از مهم‌ترین هدف‌های توسعه اقتصادی در شهرها و روستاها، ایجاد اشتغال و مهم‌ترین سازوکار و ابزار آن، کارآفرینی است. کارآفرینی باعث کاهش بی‌کاری و افزایش بهره‌وری افراد و منابع، و افزایش درآمد مردم جامعه می‌شود.

اگرچه نباید گفت کارآفرینی خصوصی تنها راهکار اشتغال‌زایی و افزایش درآمدهای مردم روستاست، اما به‌طور قطع می‌توان گفت بهترین و بهره‌ورترین نوع آن است. اقتصاددانان آن را مهم‌ترین عامل پیشرفت و توسعه اقتصادی روستاها می‌دانند و سیاستمداران آن را راهبردی کلیدی برای جلوگیری از اغتشاش‌ها و ناآرامی کشاورزان و روستاییان ارزیابی می‌کنند. ابزاری برای بهبود درآمد زنان و مردان است و امکانی برای اشتغال در مجاورت محل سکونت خود که

در ایران این معضل به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مشکلات اقتصادی و اجتماعی مطرح است که کارشناسان، تقویت کارآفرینی را راهکاری برای حل مشکلات بی‌کاری و آسیب‌های اجتماعی می‌دانند. استفاده از الگوهای کارآفرینی اجتماعی و نهادینه‌سازی این رویکرد، می‌تواند به ایجاد اشتغال پایدار و کاهش و کنترل آسیب‌های اجتماعی بینجامد.

### تعاریف و مفاهیم کارآفرینی

کارآفرینی فرایندی است که در محیط‌ها و مجموعه‌های متفاوت اتفاق می‌افتد و طی آن، از طریق نوآوری‌های افرادی که نسبت به فرصت‌های اقتصادی واکنش نشان می‌دهند، تغییراتی در نظام اقتصادی رخ می‌دهد که باعث ایجاد ارزش فردی و اجتماعی می‌شود [Echols, 1998].

کارآفرینی مفهوم جدیدی نیست و ریشه آن به قرن هیجدهم باز می‌گردد؛ یعنی زمانی که ریچارد کانتیلون عوامل اقتصادی را به سه دسته تقسیم کرد: ۱. مالکان زمین؛ ۲. عوامل اقتصادی دستمزدبگیر؛ ۳. آن دسته از عوامل اقتصادی که با قبول خطر در بازار بورس فعالیت می‌کنند [Prokopenko, 1991]. با ظهور اصول اقتصادی نئوکلاسیک، مفهوم

### کارآفرینی تأثیری

مثبت و مستقیم

در بسیاری از

فعالیت‌های کشورها

دارد. از یک‌سو، سبب

توسعه اقتصادی و

ایجاد فرصت‌های

شغلی می‌شود و از

سوی دیگر، می‌تواند

سبب بهبود وضعیت

اجتماعی و فرهنگی

جامعه‌ها شود



می‌تواند خودمختاری، استقلال و کاستن از نیازهای اجتماعی آن‌ها را در پی داشته باشد.

همان‌طور که می‌دانیم، کارآفرینی در روستاها به کارخانه یا کارگاه نیاز دارد. علاوه بر این، باید سرمایه و وام هم وجود داشته باشد. بدون تردید روستاها در عصر حاضر با تحولات گسترده‌ای روبه‌رو هستند، از این رو تضمین و تداوم حیات و بقای روستاها نیازمند یافتن راه‌حل‌ها و روش‌های جدید مقابله با مشکلات است که به نوآوری، ابداع و خلق محصولات، فرایندها و روش‌های جدید بستگی دارد. برای رسیدن به این هدف، مدیران باید به نقش‌هایی روی آورند که با شرایط متحول محیطی متناسب باشند. توسعه کارآفرینی در کشور، ضمن فراهم آوردن زمینه رشد و توسعه پایدار، مسائل و مشکلات جاری، از جمله فقر، نابسامانی اجتماعی و فرهنگی، بی‌کاری دانش‌آموختگان دانشگاهی و معضل انبوه سایر بی‌کاران را مرتفع خواهد کرد. دستیابی به رشد و توسعه اجتماعی به‌عنوان یک چشم‌انداز ملی، مهم‌ترین آرزوی هر ملتی است. اما تحقق چنین چشم‌اندازی به تدوین و اجرای راهبردهای اثربخش احتیاج دارد. کارآفرینی یکی از اجرایی‌ترین این راهبردهاست. بر این اساس، دستیابی به چشم‌انداز ۲۰ ساله کشور که چارچوب اصلی چهار برنامه پنج ساله آینده کشور را شکل می‌دهد، مستلزم توسعه کارآفرینی در ایران اسلامی است [شعبانیان، ۱۳۸۷]. در واقع کارآفرینی که به مفهوم کشف و بهره‌برداری از فرصت‌ها به منظور ارزش‌آفرینی در حوزه‌های گوناگون اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه است، پایه و اساس توسعه همه‌جانبه محسوب می‌شود. مطالعات و تحقیقات نشان می‌دهند، کارآفرینی نقش شایسته و بایسته‌ای در رشد و توسعه اقتصادی، حضور فعال در بازارهای جهانی، رقابت، اشتغال‌زایی پایدار، توسعه عدالت، کاهش فقر، درآمد ملی و حل مشکلات جامعه، دولت و بخش عمومی دارد.

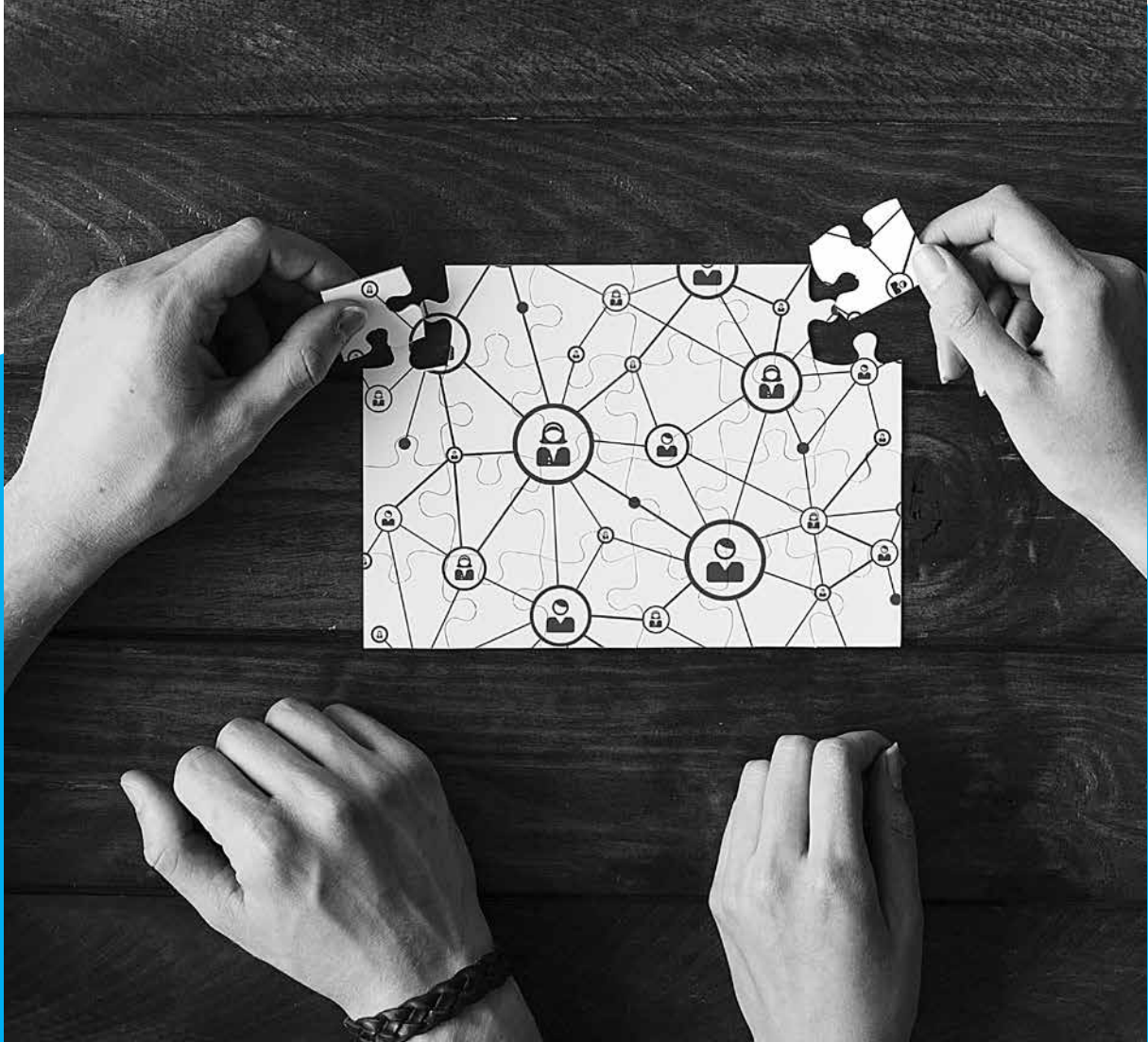
برای توسعه کارآفرینی در کشور به کارآفرینان توانمند نیاز است. منظور از توسعه کارآفرینی ایجاد فرهنگ کارآفرینی در کشور، تقویت گرایش مثبت عمومی به کارآفرینی و در پی آن، افزایش نرخ فعالیت‌های کارآفرینانه است. کارآفرینی نه تنها یک حوزه علمی نوظخته، بلکه نوعی راه و رسم زندگی است. واقعیت این است که توسعه در کشور اسلامی ما مستلزم ظرفیت‌سازی کارآفرینانه در بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه است. این

امر به پرورش افرادی منجر می‌شود که می‌توانند در بخش‌های متفاوت جامعه کسب و کارهای نوین ایجاد کنند، ظرفیت‌های موجود را توسعه دهند و با نوآوری، مشکلات جامعه، دولت و بخش عمومی را کاهش دهند. در صورت تحقق این هدف مهم، از ظرفیت‌های بالقوه جامعه، حداکثر استفاده به عمل خواهد آمد و اشتغال‌زایی، عدالت و رفاه اجتماعی، توسعه پایدار، زندگی با نشاط، امید به زندگی و اقتدار با عزم ملی در ایران اسلامی را به دنبال دارد. بررسی‌ها نشان می‌دهند که رشد بی‌کاری دانش‌آموختگان دانشگاهی افزایش یافته است. رفع معضل بی‌کاری دانش‌آموختگان با آموزش مهارت‌های کارآفرینانه به دانشجویان و دانش‌آموختگان همه رشته‌ها از یک‌سو، و توسعه انواع رشته‌ها و گرایش‌های جدید کارآفرینی در کنار سایر درس‌های رشته‌های موجود از سوی دیگر، ممکن خواهد بود. از این طریق، تعداد بیشتری از دانش‌آموختگان به سوی تأسیس کسب‌وکار و ایجاد اشتغال برای سایر بی‌کاران گام برخواهند داشت. استفاده از ظرفیت‌های موجود در توسعه فناوری پیشرفته به وجود افراد خلاق، نوآور و کارآفرین در جامعه نیاز دارد. این نیاز در همه بخش‌ها و رشته‌ها مشهود و ملموس است. بنابراین توسعه کارآفرینی برای تأمین نیازهای کشور و دستیابی به هدف‌های ایران اسلامی ضروری است.

## توسعه اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی

امروزه پدیده کارآفرینی به‌عنوان علمی نو در کشورهای توسعه‌یافته مدنظر قرار گرفته است، به طوری که هم به صورت عملی و هم در قالب تئوری در دانشکده‌ها و مراکز علمی به‌عنوان یک رشته موردنیاز جامعه تدریس می‌شود. در بحث کارآفرینی آنچه اهمیت دارد، توجه به ظرفیت‌ها و بسترهایی است که در این زمینه وجود دارند. از جمله موانع و مشکلات جوامع روستایی نبود سرمایه‌گذاری‌های مناسب در محیط‌های روستایی است. یکی از نظریه‌های توسعه اقتصادی، نوآوری را عاملی کلیدی معرفی می‌کند که نه تنها در تولید محصول جدید برای بازار، بلکه در جلب سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های کارآفرینانه جدید نقش دارد. کارآفرینی تأثیری مثبت و مستقیم در بسیاری از فعالیت‌های کشورها دارد. از یک‌سو، سبب توسعه اقتصادی و

**کارآفرینی تأثیری مثبت و مستقیم در بسیاری از فعالیت‌های کشورها دارد. از یک‌سو، سبب توسعه اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی می‌شود و از سوی دیگر، می‌تواند سبب بهبود وضعیت اجتماعی و فرهنگی جامعه شود**



فنی و تولید و توزیع درآمد در سطح جامعه است که در نتیجه می‌تواند افزایش ثروت ملی و رشد اقتصادی جامعه را دربرداشته باشد. دگرگونی و تحولات در سراسر جهان امروز، باعث شده‌اند که کارآفرینی بیش از پیش اهمیت یابد و سازمان‌ها بیشتر از گذشته نیازمند نوآوری و کارآفرینی برای تطبیق با شرایط جدید باشند. در حقیقت، سازمان‌ها در ارتباط با کارآفرینی به‌عنوان مهم‌ترین عامل توسعه اقتصادی، می‌توانند سهم بیشتری از بازارها را به خود اختصاص دهند. لذا با توجه به وجود نیروهای انسانی شایسته در سطح کشورمان و در دسترس بودن تجربه‌های ارزنده موجود در زمینه کارآفرینی در سطح دنیا، ضروری است برنامه‌ریزی‌های لازم در زمینه توسعه کارآفرینی در سطح کشور صورت گیرند. به علاوه، لازم است روح کارآفرینی در سراسر کشور گسترده شود تا جوانان کشور با شور و اشتیاق به فعالیت‌های کارآفرینی رو آورند و خود مولد کار باشند؛ نه به دنبال کار در جامعه سرگردان شوند.

ایجاد فرصت‌های شغلی می‌شود و از سوی دیگر، می‌تواند سبب بهبود وضعیت اجتماعی و فرهنگی جامعه شود.

### شیوه‌های حمایت مالی از کارآفرینان

۱. فراگیر شدن مراکز مالی حمایت‌کننده از کارآفرینان در سراسر کشور و پشتیبانی و قبول بخشی از خطر سرمایه‌گذاری مؤسسه‌ها و مراکز مسئول توسعه فناوری با سازوکار مناسب توسط دولت؛
۲. بسترسازی قانونی برای فعالیت‌های کارآفرینی؛
۳. تدوین قوانین و مقررات مالی و مالیاتی مشوق فعالیت‌های کارآفرینی؛
۴. حمایت معنوی از کارآفرینان؛
۵. حمایت و تکریم افراد کارآفرین و ارزش محسوب شدن کسب درآمد و ثروت از طریق کارآفرینی و معرفی الگوهای کارآفرین نمونه و موفق.

### نتیجه‌گیری

مهم‌ترین آثار توسعه کارآفرینی، افزایش نوآوری، ارتقای سطح فناوری، افزایش اشتغال، تولید دانش

#### \* منابع

۱. احمدپور داریانی، محمود (۱۳۸۵). کارآفرینی در کسب و کارهای خانگی. انتشارات محراب قلم. تهران.
۲. گروه مدرسین مرکز کارآفرینی دانشگاه مازندران. کارآفرینی و مدیریت کسب و کار. دانشگاه مازندران.